

Chương 1

Thảo nguyên mùa xuân

Đám mây trên sườn núi Chúa bắt đầu xám màu khói như mắt dê và trời đổ mưa. Thảo nguyên rực lên xanh biếc đón chào mưa xuân. Bầy cừu ngược đôi mắt ánh hồng nhìn mưa giăng, sung sướng như khi bàn tay của chị Thẩm vượt âu yếm lên đầu chúng. Bọn cừu tung tăng chạy nhảy đùa vui trong mưa như trẻ thơ. Nhìn cứ ngỡ chúng đang biến màn mưa thành chiếc khăn voan phấp phồng trắng như bột biển sớm mai.

Miền Panduranga⁽¹⁾ vào xuân bằng cơn mưa bụi nhẹ nhàng êm ái như vậy đấy! Mưa đan dệt từng sợi mỏng manh làm cỏ rung rinh xao xuyến.

(1) Miền Chăm, theo tiếng Chăm cổ. (Tất cả chú thích của tác giả.)

Mưa làm các phiến lá đầy bụi đất trở nên láng mượt, óng ánh lấp lánh hồi quang của bầu trời. Cả thảo nguyên bừng lên, hát reo với mưa.

Đây là những cơn mưa cuối cùng của mùa mưa chốn này. Bởi nơi đây quanh năm khô hạn, rất ít mưa. Mùa mưa chính cũng chỉ có vài cơn mưa rào. Nhưng không hiền hòa mà dữ dội đầy bất trắc. Chúng đổ ào ạt từ trên rừng xa núi cao để làm thành cơn lũ chảy băng băng xuống đồng bằng. Có lúc dữ dội đến mức con sông Cái, sông Lu, sông Quao trợn trạo như đàn cừu đuổi nước. Khi đó đến thần Shiva⁽¹⁾ cũng chẳng giúp được. Rất sợ khi thời tiết cáu kỉnh như thế!

Mùa xuân. Gió chạy dài từ đỉnh núi trắng xóa đến đồng xanh mênh mông làm chiếc khăn *aban*⁽²⁾ phấp phới để được vượt nhẹ má Thẩm. Gió vui lên, rồi cười reo như tiếng chim chiến chiến trên vòm trời cao.

Thẩm đưa búp tay như nụ sen vượt gương mặt mình dầm mưa mà cứ ngỡ đó là sương mai. Dù trong gùi có áo mưa, nhưng Thẩm chỉ kéo nhẹ chiếc khăn *aban* phủ nhẹ lên đầu. Bởi đã bao mùa

(1) Vị thần tối cao Ấn Độ giáo của người Chăm Bà la môn.

(2) Khăn của phụ nữ Chăm.

nắng, Thắm từng thềm có cơn mưa phủ vào mặt như bây giờ. Nắng rất bông. Bề cảnh xương rồng cũng không có nhựa ứa, nhấm đọt cỏ tranh cũng không ra vị ngọt. Con My thân thiết của Thắm cứ thè lưỡi như con chó Luốc bên cạnh.

Con My là con cừu cái xinh xắn, thông minh mà Thắm đặt tên cho nó vì nó được sinh ra bên bụi trà my rừng vào ngày cuối hè năm trước. Khi đỡ nó, Thắm đã gọi là “công chúa Trà My”, đầy âu yếm. Từ đó, My càng lớn càng quăn quýt bên mẹ Thắm. Có lúc bế lên âu yếm, nó nghịch chúi mõm vào ngực bé nhỏ của Thắm như đòi bú mẹ, làm Thắm đỏ mặt bối rối! Len – đứa bạn cùng chăn nói:

“Nó coi Thắm là mẹ đấy!”

Thắm càng mắc cỡ. Thành Len có con cừu trắng hơn bông gọi là Anh. Vì nghe nói nó cũng như My, sinh ra trên thảm cỏ bên triền sông Lu nước xanh thắm. Đám cỏ này theo ngài Inrasara – học giả nổi tiếng cũng là chủ đàn cừu mà Thắm và Len đang chăn thuê – là cỏ Anh Vũ, giống như cỏ miền sông Hán tận Trung Hoa xưa, nên ngài đặt nó là Châu Anh⁽¹⁾. Hai nàng công chúa có tên

(1) Cỏ xanh.

đẹp nhất đàn, tính nết giống nhau, thường theo chân chủ. Len đưa luôn con Anh cho Thắm. Cô bạn nựng nó sung sướng.

Cùng với hai công chúa cừu My và Anh, thì bên chuồng dê có chàng nhóc rất kiêu hãnh. Hắn có tên là Kaleng! Ngay từ bé, lúc mới lọt lòng có ba ngày mà nó đã chạy khắp chuồng, leo cả lên lưng anh chị cùng đàn đùa giỡn. Tệ nữa, thấy cụ dê già sừng cuộn vòng tròn như núi tóc đang nằm ngủ gật, nó cũng leo lên đầu, ngồi kêu vang làm cụ giật mình càu nhàu. Nhìn thấy cảnh đó, ông chủ Inrasara gật gù: nó sẽ thay thế con Mặt Lem để làm đầu đàn không xa nữa! Đúng như lời ông chủ, khi ra đồng cỏ, nó nhảy leo lên lùm cây cao chót vót, đứng ngắm bầy đàn, ngẩng cao đầu chọc giỡn bọn điều hâu đi săn gà. Rồi khi đã cứng chân nhú sừng, nó thường xuyên dẫn đầu đàn dê leo lên đỉnh núi đá trắng, đầy tự tin. Nơi đó, chính Len đã từng lên hái quả sa nhân cho mẹ. Rất cao và hiểm trở vô cùng. Nhưng với thằng nhóc Kaleng và con Mặt Lem thì chẳng là gì cả. Nơi nào chỉ cần đặt đủ bốn chân thì chúng đều đến được.

* * *

Mưa xuân vẫn bay lơ thơ trên đồng cỏ. Thắm thấy hơi lạnh, dù sáng sớm nay nó đã moi trong túi tấm vải khoác *biyon haraik*⁽¹⁾ màu nâu sẫm ra mặc. Trong mưa bay gió lộng, dáng của Thắm như ngọn lửa đã tắt nhưng nghi ngút khói. Ở đầu đàn dê, Len nhảy chơi chơi cùng con chó Luốc và con dê Kaleng. Mưa làm mắt chúng long lanh như viên bi thủy tinh rục rỡ. Thắm không hiểu vì sao Len lại vui như thế khi đi về hướng đồng cỏ chân núi Chúa. Thì ra qua rặng cỏ rập rờn lau trắng đã thấy bọn mục đồng chăn trâu bò đang lăn lộn trên cỏ. Chúng đánh bi, ném dép, nhảy ngựa lên đầu bò. Len sướng là phải, vì đã lâu mới gặp bạn chơi. Thắm cũng thấy thấp thoáng mấy chiếc khăn *aban* màu xanh, màu tím. Có thể gặp chị Maily hay con nhỏ Đàng Trự lí lắc cho mà coi. Vì thế, chiếc khăn choàng *biyon haraik* lộng gió bởi bước chân sải dài của Thắm. Đi bên cạnh có con My, con Anh khịt mũi chớp chớp mắt. Nó đã ngửi thấy mùi lũ trâu bò trong gió. Có vẻ hai cô bé cừu không thích chơi với bọn khổng lồ đó. Nhưng thấy chân chủ rộn ràng, đành lặng lẽ bước theo mà lòng đầy ảm ức.

(1) Thổ cẩm hoa văn Chăm cho người bình dân.

Vừa thấy gương mặt Thắm ló qua rặng cỏ lộng gió, con Luốc đã nhảy tung, chạy tới đón vui vẻ. Chị Maily ánh mắt tươi tắn lấp lánh, reo vui đón Thắm. Vậy là ba người con gái lại gặp nhau, chị Maily lấy trong túi vải thổ cẩm của mình ra nắm hạt dẻ nướng thơm lừng. Bỏ vào tay, Thắm thấy ấm nồng như hổ phách bắt nắng.

– Đi đâu mà giờ mới tới, em?

Chị Maily hỏi làm Thắm lúng túng. Con bé Đàng Trự nghiêng cái đầu tóc vàng úa như đuôi bò. Hậu quả của cả mùa nắng cứ phơi đầu trần.

– Dạ, Len dẫn, chứ em cũng không biết, chị à!

Chị Maily trầm ngâm nhìn Len đang chơi với bạn, rồi mỉm cười. Thằng bé sắp qua lễ tẩy trần tháng Tư⁽¹⁾ rồi đó:

Nhanh hơn.

Tôi thấy nắng vỡ trên bước chân viên pháp sư bước gập xuống đồi.

Nhanh hơn nữa.

Tôi thấy nắng tràn không kịp cho giọt sương còn nán ngủ.

(1) Lễ tẩy trần tháng Tư - Inrasara.

Nắng vẩy bọc mái tóc đám thiếu nữ xuống
sông lấy nước...

Nó lớn phổng phao. Gương mặt với đôi mắt
Len đang dần thành chàng trai Chăm rồi. Không
còn ngỡ ngác, ngây thơ như hồi hay ngồi trên tháp
Po Klaung Gilai (Po Klong Grai) nhìn đoàn tàu xé
đôi rừng xương rồng đi về phương nam ngút ngát
trong nắng chiều. Còn con bé Thẩm còm nhom
trong lớp áo choàng *biyon haraik* lưng nhùng hòm
nào, nay đã cao, môi đỏ thắm, bờ ngực của thiếu
nữ Chăm đã nhô lên đầy kiêu hãnh. Dáng Thẩm đi
uển chuyển như phụ nữ đội lu trên đồi cát. Maily
nhớ câu thơ:

Màu chiều lẫn màu mắt ướt

Cơn khát âu yếm nàng trong mùi rơm khô.⁽¹⁾

Lũ con trai lẫn lộn đánh nhau trước đầu bọn
trâu bò hồn nhiên. Mưa xuân rắc trên thảm hoa
tỉ muội cỏ li ti trắng, làm dậy mùi ngai ngái. Mùa
xuân nơi đây phẳng lặng như thế. Nhìn trên đường
quốc lộ xa xa, sẽ thấy những cành mai rực rỡ chất
trên mui xe chạy thì mới chọn rộn lưu luyến:
Tết về rồi!

(1) *Nàng, hoa của cát* - Kiều Maily.

Chương 2

Palei, làng Chakleng

Thẩm vẫn nhớ đã cùng mẹ và thằng Liêu lếch
thếch từ nhà vào *palei*⁽¹⁾ để đến nhà ông chủ trại
cừu. Mẹ bế thằng Liêu cởi trần, lấm bê bết đất
như con nghé vớt từ đầm lên. Vì lúc đi nó đang
nghịch chơi, nên mẹ phải xách như thế. Chiếc áo
nó mẹ nhét vào túi để đến nơi sẽ mặc.

Dù trên tay mẹ nhưng nó vẫn khóc tí tỉ, ngựa
ngậy như con dê non búống bình. Thằng nhóc
hiếu, đây không phải là vào *palei* ăn cỏ Kate, mà là
đưa chị nó đi đến miền xa cùng đàn cừu dê trong
nắng cháy. Nhưng tay mẹ giữ chặt làm nó tuyệt
vọng, vì nếu không nó sẽ ở lại trong Thang Tông

(1) Làng.

aka⁽¹⁾. Trong ngôi nhà này, Thắm đã sinh ra, rồi đến thẳng Liêu, và từ đây cha ra đi, đến với ngọn lửa để nhập *kut*⁽²⁾. Dù cha nó nghèo khó, nhưng vốn là người thuộc dòng họ nổi tiếng, nên được đưa đến chốn của thần Shiva phù hộ.

Cha mất, ba mẹ con Thắm thành bầy gà bơ vơ trên cát. Mẹ nó lúc đi đào đất cho người ta nặn vò gốm; lúc đi trồng hành; làm lúa rẫy. Ngôi nhà chỉ có hai chị em quanh quẩn cùng con chó Cuốc ốm yếu, nhưng luôn cố gắng bảo vệ gia chủ đầy trung thành. Do nhà giữa bãi xương rồng mênh mông, nên con Cuốc luôn sợ có kẻ đến. Nó cố gắng nghech mũi để đánh hơi xem ai đến để báo cho chủ. Nó chỉ nằm phủ phục khi hai chị em ngồi chơi. Còn khi chủ ngủ thì nó chống chân ngồi trên khúc gỗ để canh nhà. Có lần, thấy một ông thầy say rượu đi lạc, ông ta mới đảo đến ngoài rìa vườn, nó đã sủa inh ỏi, nghe mấy cái răng hung dữ như một con linh cẩu để xua đuổi. Ông ta sợ té nhào trên con đường đầy bụi. Nó nhào lên cắn ống quần, lôi ông ta đi... Chỉ đến khi Thắm hét, nó mới quay lại. Nghe kể, mẹ gật đầu nói, xưa nó

(1) Ngôi nhà đắp đất vàng úa như cỏ của người Chăm.

(2) Nơi thờ cúng người chết của dòng họ với người Chăm Bà la môn.

theo cha đi chăn trâu ở Bàu Sấu, nó giúp cha rất đắc lực, không để lạc một con nào.

Thắm đi bên mẹ, dắt chiếc khăn *aban* màu nâu gió thổi phất phật. Mẹ nói mùa gió *xalattan* sẽ về. Những cơn gió mà theo các bô lão thời xưa đã rang giòn tan hết đất xứ này thành cát đỏ. Người ta nói, những ngọn tháp của các vua Chăm xưa dựng lên, chỉ nhờ ngọn gió này làm cho gạch chín đỏ. Mẹ nói rồi trong lòng thất lại, vì không nghĩ lại đưa con bé đi đúng mùa gió lửa rào rạt. Chân trần ai nấy đã chai cứng như lớp sừng mà vẫn thấy giãy bồng.

Ba mẹ con lội qua những trảng cát nóng bỏng. Xa xa là những cục đá của nghĩa trang người Chăm Bà Ni bốc khói, ngổ như mùi trầm hương cúng của lễ Ramưvan. Đường vào *palei*, một bên đậm kín xương rồng. Bên kia bờ rào cây khô chết đứng. Chúng khô nỏ. Cứ ngỡ chỉ đập đôi hòn đá thì cả hàng rào khô sẽ bốc cháy ngàn ngút như lễ hóa cốt người mất. Mỗi bước chân mẹ đi, trên đầu vò gốm Bàu Trúc lại lạo xạo hạt đậu. Thắm mỗi rữ chân nhưng không dám nói. Nó nhìn sang mẹ, chân bà cũng cắm xuống cát. Chúng tỏ đôi chân rất nặng nề. Ở miền cát này chỉ có xương rồng

